

Zyýarat -9/ romanyň dowamy

Category: Kitapcy, Romanlar

написано kitapcy | 23 январа, 2025

Zyýarat -9/ romanyň dowamy * * *

Gurbangulyny eltip salan jaýlary alagaraňky bolany üçin bada-bat hiç zat görnenokdy. Emma Gurbanguly girip-girmän, kameranyň içinde baş-alty adamyň suduryny gördi. Bu ýerden adamyň ynjuk ýerinden gelýän deriň hem-de zeňň ysy gelýärdi. Ol zarňyldap, şakyrda açylýan demir gapylaryň gohundan, ýüreginiň ýowuzlyk bilen mynçgylamasyndan ýaňa gözi garaňkyrap durşuna nirä basýanyň bilenokdy.

Kameranyň içindäki ikigat sekiler başly-baratly goýlandy. Özünü dürsäp, basjak ýeriňi saýgaraýmasaň, olara dyzyňy urup, ýykylaýmagyň ahmaldy.

Ol sekileriň biriniň gyrasyndan ýapyşdy-da, onuň boşlaňdygyna göz ýetirenden soň, ortasydyr-da diýip çökdü.

– Ýene birini getirip sokdular-maý?! Öň oturar ýaly däl-ä munuň içinde – diýip, kimdir biri gaharly hüňürdedi.

– Tur-eý, menden öň ataň satyn almadyk bolsa ol naradan! – diýip, başga biri, çilim çekip duran ýerinden azgyryldy.

– Käpir öýdýän, salam-helig-ä ýok!

– Kim bolanda-da şol narada-ha oturmaz – diýip, dik duran ýamanalgyly ýaly bolup, Gurbangulyny silterläp goýberdi. – Saňa aýdyl-da.

Gurbanguly sesini çykarman tördäki, garanky böwürdäki nara bakan ugrady. Onuň üstünde-de biri süýnüp ýatyrdy.

Ol çydamady. Diwara ýaplandy-da, beton poluň üstüne özünü goýberdi. Sowuk pol onuň janyna, gyzyp duran süňňüne tenäkär ýaly bolup duýuldy. Süňňi lars-lars edip, bir gyzdy, bir sowady.

Gyşaryp, onda-da ýanyňy sowuk betona berip ýatmagy Gurbangula özünü dürsemäge maý berdi. Çyra birneme ýagtylyk saçyp başlady.

– Ýaňky ýere ýazyldy ýatyberdimi? – diýip, işigiň agzyndaky narada dyzyny gujaklap oturan pyýada dözmezçilik bilen sorady-

da, ýerinden turdy.

Çilim çekip duran pyýada burnuna salybrak gürlledi.

– Myhman atandan uly diýýär, halyndan habar al-da, düşek ýazyp töre geçireweri.

– Onuň beýdip ýatmasy bolanok. Sowuk içinden geçer diýip, häлки pyýada Gurbangulyň başujyna çökdi.

Ýagty beýnisiniň içini gazaýany üçin Gurbanguly gözünü açyp bilenokdy. Oňa gözünü açmak geregem dälidi.

– Be-haw, tanyş adam ýaly-la! – Ol adam Gurbangulyň başyny galdyrdy-da, soňam onuň başyny eliniň badyna oklap goýberdi. Onuň kellesi, boýnunyň arkasyndan geçiren ellerine halçyldap düşdi. Tf-uw, seniň bir...

– Näme-how, ýaň-a äbede-jüýjediň-le. Ýaman basym doýduň-a!

Ol adam gargynjyrap işige ýetdi-de, demir gapyny depip başlady.

– Açyň, açyň diýýän!

– Häлки pyýada-da kem galmady.

– Näme-how, kerk görene döndüň-le?! Adam iýýän bolsa bize-de aýt, bizem bereli ýazzyny...

Ol adam gapyny hem eli bilen, hem aýagy bilen urup başlady.

– Açyn! Açyn diýýän!..

On-on baş minutdan işik däl-de, onuň ýokary başyndakyja eliň aýasy ýalyjak dereje açyldy.

– Näm-ow, ot aldyňyz-laň! Gykylyk näme?

– Açyn, meni başga palata geçiriň. Wiý, başga kamera geçiriň. Bu ýerde durup biljek däl. Ýa-da ýaňky getireniňizi ýok ediň...

Gapynyň aňrsyndakynyň sesi gazaply çykdy.

– Han jalaý, sen gowy bol! Ýene bir sapar işigiň ýanyna geläýseň, demini syrtyňdan alar ýaly ederin...

Ol adam sesini çykarmady. Ýöne nämänidir patladyp, megerem, kellesini bolsa gerek, iňledi.

– Başga «palata geçir» diýdiňmi? – diýip, häлки gara pyýada ýaglyja güldi. – Palata bolup näme, bu ýeri Esentükiniň sanatorisidir diýdiňmi?

– Wah, Esentüki däl-le, şu wagt Arçmanam bolsa oňjak-la – diýip, törde ýatan gürlledi.

– Howlukma, basym Baýramala ibererler. Şondajyk böwregiňi

bejersersiň.

– Büzmeýinde sanatori ýok-maý? – diýip, başga biri gürlledi.

– Şagadamda-da bar!

Olar gülüşdiler. Gurbanguly bagryna sowuk ornaberensoň, dik oturdy. Ol häлки başyny galdyran adama «Han jalaý» diýlenini eşidensoň, oturybam bilmedi. Ýerinden turdy-da, oňa bakan ýöneldi.

– Han aga, salawmaleýkim!

– Ýit, ýok bol! Men senden gaçyb-a şu ýere gelýän. Ýezit, sen meni şu ýerde-de goýjak däl öýdýän!

Oturanlar gülüşdiler.

– Näm-ow, pişik-syçan oýnaýaňyzmy? Ýaman gadyrlydyňyz-la!

Ýaşulyňyň deminden ýalyn öwürdi.

– Oh-oh, munuň maňa eden ýamanlygyny Iblisem musurman bendesine edip bilmez

– Munuňmy, ýeriň giňinde duşsa, muny bir edäýjegim bardyr. Arman, dara-dirä duşdy-da. Ýöne ol bir gapdala süýşüp Gurbangula oturar ýaly ýer berdi.

Gurbanguly ajygyp, sandyrap başlady. Häлки galpyldylar onuň aşgazanyna açlyk bolup girip, bar ysgynyny demine sorup başlady.

– Iýer ýaly zadyňyz ýokmy?

Ol adam tarsa ýerinden turdy.

– Bar, bar, ýoguňy çekiber! Öýüme äkidip, çay-çörek berenime gynanyp ýörün. – Ol ýene dözmezçilik bilen töweregine garady.

– Beriň-ow, döwüm-dişlem zadyňyz bolsa, şu ýesire. Mend-ä ýok. Gurbanguly häzir daşam bolsa gemirjekdi, ýöne ol yetişmedi. Demir işigiň derejesi şakyrdap açyldy.

– Salargulyýew, çykalga gelmeli!

Bu ses onuň ýadawlygyny, açlygyny, suwsuzlygyny süpürip aýran ýaly boldy. Onuň köýüp barýan umytlary täzeden örňäp başladylar.

– Oh-how, iki dogup, bir galanyň-a äkitdiler – diýip, häлки pyýada dillendi. – Seniň bilen salamlaşma nesibesi bar eken, bendäniň!

Gurbanguly kalbyndaky yşgalaňa çöýunyp koridora çykdy. «Bolsa-da adalat bar eken! Meniň bigünädigimi gijem bolsa

bilendirler...»

Ony garanky koridor bilen ters ugra alyp gitdiler. Eltibem işigi demir gapyly, içi ýagty otaga saldylar.

Otagda Täşliýew bilen ýene bir daýaw ýaş ýigit otyrды. Ony oturtmadylar. Täşliýew ýuwaşlyk bilen başlady.

– Sapargulyýew, sen, han ogul, boýun almaly boljak. Sypara ýeriň ýok. Düşünýäňmi? Ähli logika gelip saňa direýär, düşünýänmi? Onuň üçin, buýtar-suýtar etmedejik, boýun al! – Ol gaty oturgyjy süýşürdi. – Otur!

Gurbanguly gan ýuwudýan ýaly boldy. Häлки açlyk bolup sorkuldaşýan damarlary indi zäherli sanjyp, agzyndan köpük gelip başlady. Ol alaçsyz ýuwdunyp otyrды.

– Bol, gürle!

– Men ýaňy ýagdaýymy aýtdym.

Täşliýew onuň üstüne düwledi.

– Pohuňy iýme, hany, gürle!

– Jan agam! – Gurbanguly ysgyn-mydersyz göwresini zordan göterip durşuna, oturgyçda çalaja gobsunyp, ýalbaryp başlady.

– Men başga näme diýeýin? Ynanyň!

Sülçi gapdalyndaka göz ümledi. Daýaw pyýada öwredilen it ýaly, dazanaklap geldi-de, Gurbangulyň ýakasyndan ebşitläp tutup, onuň bagyr-öýkeniniň birigýän ýerine ýarym put boluberjek ýumrugyny inderip goýberdi. Gurbangulyň içini çydap bolmajak agyry bilen bilelikde, namysyň syýadan çykmaýak ody gabsap aldy. Ol bu bolýan zatlara haýran galyp, nämedir bir söz aýtjak bolup yerinden turdy-da, demi-demine yetmeýäni üçin ýene-de aşak oturdy. Agyry bilen petişlik ony jähennemiň ynsan çekip bilmejek jebirleriniň ummanyna eltip, ýene-de yzyna alyp gaçýardy. Ýokardan asylgy yşyk aşak düşüp, dik duran iki pyýada asmanda aýlanyp ýördi.

Ol gözünü açyp-açmanka agyr köwüşli aýak eňeginiň aşagyndan hyrçyldap, çalarak ýelpenip geçdi. Başga bir urgy bolsa ony serreldip goýberdi.

– Ýenemi?

– Häzirlikçe garaş!

Ony oturgyjyň üstüne taşlap goýberen pyýada, edil garşysyna geçip: «Hany, ýene bir boýun almajak bol, gerekli!» diýýän

manyda edil ýüzüne jikgerilip garaýardy. Sülçi ýene-de başlady.

– Sapargulyýew, sana adamçylyk edilip, düşnükli aýdylýar. Boýun al!

Gurbangulyň gözlerinden ýaş paýrap başlady. Ol demini zordan aldy-da, ynjyly ýuwardy. Soň ganjaryp duran dodaklaryny ýumrugyna süpürdi. Ýumrugynyň arkasy garagandy.

– Näme? – diýip, ol sülçä garady. – Sen beýle mert bolsaň, öldür meni! Ýöne men etmedik zadymy nädip boýun alaýyn? – Ol owadan, nepis ellerini öňe uzatdy. – Şu eller, heý, haýwanysany ynjytmaga dözjek elmi? Sen türkmen-ä, gardaş, düşün-ä! Ol daýaw pyýadanyň göreçlerine garady. – Saňa Hudaý ogluňdan-gyzyňdan çekdirer. Balalaryň meniň ýerimde oturyp, meniň iýen ezýetimi iýmese, Hudaýdan razy däldirin...

Ol garadangaýtmaz pyýada agyr aýagy bilen Gurbangulyň eline depdi. Beýle zabunlygy ömür görmedik ýigit, süňňüniň ýürege düşüp agyrmasyňa çydap bilmän, özüni iki gaýta göterip-göterip ýere urdy.

– Waý, elim, waý, elim! Naýynsaplar-eý, waý el-lim...

Sülçi yza çekiler ýaly däl.

– Sen boýun aljak däl, «meniň habarym ýok!» diýýäň. – Ol aýyk seýifden sellofan halta çykardy. Onuň agzyndaky ýüpi çözdide, haltany stoluň üstüne silkdi. Gurbanguly öz köýnegini tanady.

– Şu köýnek kimiňki?

Gurbanguly tüýdüge dönen bokurdagyny öllemese, ondan ses çykmaýagyna düşüňip, gaty kynlyk bilen gaýta-gaýta ýuwardy.

– Meniň köýnegim.

Sülçi janlandy.

– Şu köýnegiň nireden alnanlygyny bilýäňmi?

– Ýok.

– Çary Garaýewiň kellesine bürelipdir. Soňam bokurdagy daňlypdyr...

Gurbanguly uly hasrat bilen boýnuny burdy.

– Wah, bilemok-da.

Bu sapar sülçiniň özi onuň ýüzi kesir urup goýberdi.

– Indi näme?!

Gurbanguly awuşap duran dodagyny ýalady.

– Ýok, men edemok. Meniň elim barmaz...

Sülçi gapdalyndaky pyýada ümledi. Ol bolsa dälirän öküz ýaly, Gurbangulyňy ilk-ä süsüp goýberdi, soňam onuň içine dört-bäş sapar depdi.

Gurbanguly ýaňky urgudan aljak yzasyny alypdy. Onuň sünni indiki urgulara taýýar bolýan ýalymy, ýa boýun alykmy, ol ilkinji sapardaky ýaly awunmady. Ýöne ol süýjüje durmuşda ganat ýaýyp uçup ýöreninimi, ýa bolmasa, akja «Žiguliniň» içinde bir ýerlere gidip barýanyny aňdy. Soňam buz ýaly urgý sol süýjüligiň üstüne agyr bomba düşen ýaly etdi.

Ol gözüni açdy. Üsti-başy suwdan ýana şalpy-şaraňdy.

– Ýene-de guýaýynmy?

– Besdir!

Sülçi ony ýakasyndan tutup, oturgyçda oturtdy.

– Boýun alýanmy?

Gurbanguly agzyndan gelýän ganly köpügi ýuwdup bilmän durşuna, demini lagyrdadyp gürledi.

– Arkaýyn öldüriberiň meni, ganymy sorajak ýokdur. Ýöne etmedik zadymy boýun aldyryp bilmersiňiz...

Sülçi daýaw pyýada ümledi. Emma bu sapar Gurbanguly ahmal galmady.

– Eliňi çek, haýyn. Şu uranlaryň üçinem, ertire bir çykaly, jogap bermeli bolarsyn...

Emma daýaw pyýada diýýärsiňem diýmedi. Ol elini öňem garaw görmedik adamsynyň ýüzüne aýlajak bolanda, Gurbanguly onuň her biri elektrik çyrasy ýaly bolup ligirdäp duran gözleriniň birine ýumrugy bilen ýelmäp goýberdi. Ol pyýada beýle-beýle bolar öýtmedik bolara çemeli. Duýdansyz urga serpmeden gaýdan ýaly gygyrды. Soň «Wäk, göz-züm!» diýip uwlady-da, dyzyna çökdi.

Sülçi milisioneri çagyrdy.

23.

Ertesi ondan üç adam sorag edip başlady. Gurbanguly sesini çykaranokdy. Ol agşamsy bilen içiniň, eliniň awusyna çirimem edip bilmändi. Han aga ýene-de oňa dözmändi. Ony öz narasynda

ýatyrdy. Üstüne penjegini ýapdy.

– Görseň, olar saňa Han jalaý dälidir! Tumşujygyny owradaýandyrlar. Wah, duşmadyň da, ýogsa özümjik owratjakdym seniň bujagaz owadanja tumşujygyňy. Arman, duşmadyň-da. Men owradan bolsam, ol tumşuk bilen bu ýerlere düşmäge-de utanardyň. – Saňa bähbit bolardy.

Gurbanguly iňledi.

– Olar meni urup-urup öldürdiler, Han aga. Meýdimi bir şolara bermäň. Gaýrat edip alyn-da, Garrygala iberiň. Ilim günüm ýok diýsemem, ite-guşa şam etmän, ýere duwlaň. Bormy?!.

Han aga sesini çykarmady. Birhaýukdan soňra burnuny myňňyldadyp, gussaly gürledi.

– Hapa bolma, ölmersiň, enşalla!

– Goý, özleri ölsün, biz ölenden. Sen ertir soraga äkiderler welin, «Prokuror gelmese jogap berjek däl» diý-de, aýak dire-de dur. Öldürselerem jogap berme. Prokuror gelerem welin, urlan ýerleriňi görkez. «Wraç çagyryň» diý. Näme, tapar-tapmazyň çagasymyň? Şerraýlyga tutuber. – Gara pyýada ýatan ýerinden maslahat berdi. Onuň aýdany Gurbangulyňyň gulagynda galypdy. Ol ep-esli wagtlap sesini çykarmady.

– Näme, diliňi ýuwutdyňmy? – diýip, sülçi gaharlanjak boldy. Ýaşy birçene baran adam ony saklady.

– Gygyрма! – Soň onuň özem sowala tutdy. Näme üçin jogap bereňok, ýigit?

Gurbanguly agşamky urgulardan soň özüne gelip bilmäni üçin, oturgyçda zordan synasyny saklap otyrды. Açlyk, suwsuzlyk ony has hem basmarlapdy. Ol ýuwaşja gürledi.

– Prokurory çagyrmasaňyz, men öldüräýseňiz hem agzymy açjak däl.

Ýaşuly öňe garşy gobsunan ýaly boldy.

– Men prokuror! Aýdyber, diňleýän...

Gurbanguly ynjyly ýuwdundy. Ganyna ornap giden agşamky ynjylar onuň bokurdagynda berç baglap durdy. Ol her gezek ýuwdanda şol berje basyp, soň ýuwdunmaly bolýardy.

– Agam, heý, beýle-de bir naýynsaplyk bolarmy?

– Näme bolupmyş?

Gurbanguly köýegini galdyrды. Onuň kükregi gök-dalak bolup

ýatyrdy.

– Agşam Täşliýew sorag eden bolup, bir daýaw pyýada içime, kükregime, ýüzüme depdirdi. Özem ýüzüme urdy. Meni beýle, öler ýaly urar ýaly, näme günäm barmyşyn? Beýtjek bolsalar...

Ýaşuly gyňyr gepledi.

– Beýle zat bolmal-a däl. – Ol Täşliýewe ýüzlendi. – Näme boldy?

Täşliýewiň piňine-de dälidi.

– Sorag prosesinde abaý-syýasat edildi. Gaýta, ol Gurbangulyň özüne haýbat atdy. – Senjagazyňam, elik ýaman uzyn...

– Seň özüňem urduň, özüňem...

Gurbangulyň sesi endiräp çykdy. Ol häzir zeýrenmeli dældigine düşünýärdi. Ol gürlese özüni kiçeldýäninem bilýärdi, emma onuň kalbyndaky gussa-da egsiler ýaly dälidi.

– Hiç zat edilenok oňa. Özi dazgarçylyk edýär. Ýykylan boldy. Boýun gaçyrarýn öýdýär. Seniň ýaly kän görlendir. Sen ýalylar başgarak aýybam ýönkeýärler...

– Urduňyz!..

Prokuror azmly gyňraldy.

– Bes ediň, prosese başlaň...

Gurbangulydan şol bir soranlaryny sagat ýarymlap, dürli dil, dürli ýol bilen soradylar. Emma ol özüniň hiç zat bilmeýänini tekrarlady oturdy.

– Ol seniň aýalyňy eliňden alypdyr-a. Näme, seniň namysyň, aryň ýokmy? Sen näme, türkmen dälmi? Özüm-ä ol aýalym bilen gezmek eken, şoňa dil ýetirse-de kellesini owradardym. Özi bolmasa-da çagalaryna zyýan ederdim welin, arymy ýerine salardym – diýip, prokuror ony ugruna kowup ugrady. – Tembolliý, halaşyp alan aýalyňy öz garyndaşyň neme edip ýörse, baý, janyňa deger...

Gurbanguly halys ýadansoň tap berip başlady.

– Namysyma-da degdi, gaharymam geldi. Öz etimi özümem iýdim...

Prokuror ýuwaşlyk bilen sorap başlady.

– Şonda dagy «Şuny ýok edip dynaýyn-la», «Şunuň ogluny gözünüň öňünde keserdeýin-le, hany, özüne-de bir basyp göreýin-le...» diýen ýalyrak duýgy bolmadymy? – Ol gapdalynda her sözüne baş

atyp oturan adama ýüzlendi. – Şeýle duýgynyň bolmagy mümkin-ä! Sebäbi biz janly adam ahyryn. Haýwanyň ýanyndan taýyny aljak bolup bir gör, haýwanyň...

– Hawa-la – diýip, gapdaldakam tassyklady.

Prokuror ýene-de dowam etdi.

– Sen şolaryň daçasyna baryp görüpmidiň?

– Ýok.

– Niredäkdedigini bir bilýänmi? Eşidip zat edeňokmy? Ine, «Biziň daçamyz pylan ýerde!» diýen ýalyrak gürrüňler eşidensiň-ä?!

– Ýok, gyzyklanamogam.

– Olaryň bagban-a «sen geldi» diýýär. – Ol birneme oýlandy. – Sen arak-şerap bir içýäňmi? Serhoş bolup gördüňmi?

– Ýok.

– Nemedir-le, adam essinden çykyp, gaharyna bäs gelip bilmänem ediberýär käbir zatlary. Türkmenler şonuň üçin gahar kapyr diýmeýärlermi?

Gurbanguly boýnuny burup, naýynjar halda oturyşyna:

– Mümkin – diýip goýberdi. – Ýöne, her ýagdaýda-da meniň elim onuň ýaly işe barmaz. Näçe gaharym gelse-de, näçe serhoş bolsam-da barmaz...

Prokuror sülçä ýüzlendi.

– Oglany ýadatmaň.

– Näme ýazaýyn?

Prokuror oýlandy.

– Näme ýazjak. Aýdyp otyr-a «Men özümi bilip edemok» diýip. – Ol barmagyny sülçä uzatdy. – Ýöne, «Özüňi bilmezlikdenem, gaharyňa bäs gelip bilmänem olar ýaly işi etmek mümkin» diýip ýaz. Gol çekdir.

Gurbanguly alaçsyz gol goýdy. Soň onuň saçyny syrdyrdylar. Surata düşürdiler. Barmaklarynyň ujuna çernil çalyp, haýsydyr bir kartočka baş-alty sapar basdyrdylar. Soňam ony aýratyn kamera saldylar. Egin-eşik, düşek berdiler.

Bu ýer, näme diýseňem, rahatdy. Oňa azar berýänem ýokdy. Demir işik açylyp, agaç stoluň üstündäki alýumin kürüşgä guýlan çay, iki bölek gara çörek, ýüzünde dört-baş bölek kelem ýüzüp ýören çorba onuň janyna bal bolup degdi. Gözi ýerine gelen ýaly

boldy. Başyny dyzynyň üstüne goýup, oturan ýerinde bir salym irkildi. Soň kellesi az-kem işläp başlady.

«Boýun almaly дәl. Olar hoşamaýlan bolup, maňa boýun aldyrjak bolýarlar...»

Ol birden tisgindi. Häлки gürrüňleriň astynda boýna goýulmanyň bardygyny aňdy.

«Ölsemem mert ölerin, boýun-a almaryn. Men edemok. Etmedik işimi boýunam almaryn...»

Sähel salym geçmän ony ýene-de soraga çagyrdylar. Ýöne bu sapar ondan hiç zat soramadylar. Ýöne sorag edilýän jaýa salyp, onuň ellerine gandal urdular. Iki sany milisioner ony aralygyna alyp ugrady.

Howla tarap ýöremeli. Aralykdan!

Howluda milisiýanyň «UAZ-69» maşyny keserip durdy. Sülçi, prokuror, ýene-de iki sany adam ýüzlerini eňsidip durdylar.

– Maşyna salyň!

Gurbangulyny maşynyň yzky işigini açyp, oňa süsdürip mündürdiler. Soňam maşynyň gapysyny daşyndan ýapyp gulpladylar.

Bu maşynyň içem kamera ýalydy. Iki gyrada nara ýalyjak sekijik bardy. Aýnalar, öňdäki oturgyç bilen aralyk demir germewlidi. Maşyn ugrar ýerde ugramady.

«Näme üçin meni günäkär etjek bolup oda-köze düşýärlerkä? Ol haýynlygy eden adam hem bir ýerlerde bardyr-a. Näme üçin ony tapjak bolanokkalar? Hakyky günäkäri tapmasalar, bigünä adama jepa beriljegini bilenoklarmyka? Meniň günäkärdigime olaryň özleri bir ynanýarmyka? Men boýun alanynda-da, ýalandan «men etdim» diýenimde-de, hakyky ganhor gyrada galýar ahyryn. Onsoň, hany adalat, hany adyl sud?! Men şu zatlar barada sülçi bilen näme üçin gepleşip bilemok. Men gazetde işleýärkäm islendik adam meniň bilen gelip gürlleşip bilýärdi ahyryn...»

Maşyn derwezededen çykyp, öňden barýan maşynyň yzyna düşüp ugrady. Bir öwrümde Gurbanguly Gara Garaýewiçiň «Wolgasyny» tanady. Onuň göz öňüne Göki molla geldi. «Wah, Göki aga, men saňa nireden duşupdyryn? Sen maňa ol gynançly wakany nireden gürrüň berdiň? Sen meniň nebsimi näme üçin agyrtdyňkaň? Ine, gynanan boldum, Hudaý bolsa: «Hany, gynansaň öz egniň bilenem

bir çekip göre diýip, baryny meniň başyma atdy. Indi kime arzymy aýdaýyn, kime dadymy ýetireýin...»

Onuň göz önüne Anýanyň, Patmanyň, onuň ejesiniň begençli ýüzi geldi. Olar tylla dişlerini lowurdadyşyp, jak-jaklap gülýärdiler. «Hä, senjagaz, ýene bize deg! Tapdyň degjek adamysy! Süýjümi? Entejik duruber bakaly, senjagaz, bu dagy näme, meýdiňi ýakarlar, meýdiňi...»

Gurbanguly Gara Garaýewiň bir gujak bolup duran tumsugyny görenden atuwa gidenini ýagşy görýärdi. Emma häzir elinden gelýän alaç yokdy. Häzir onuň özi özüne degişli dälidi. Ol häzir ejizdi...

Maşynlaryň hatary köne tunnelden ötüp, demirgazyga tutduryp başlady. Soňam kanalyň köprüsine dyrmaşdy.

«Meni nirä alyp barýarkalar? Ýa indi şu horlanlarynam az gördülermi?» diýip, Gurbanguly ellerindäki demir bileziklere öwrenişip bilmän oturyşyna oýlandy.

«Gara Garaýewiç näme üçin bularyň ösüne düşüp barýarka? Ýa ol ýene bir muşakgatlygyny meniň üstümden guýjak bolýarmy?»

Maşynlar ýene-de ep-esli ýöräp, kanalyň arkasyna aýlanyp başlady. Barybam ak daşdan iki gat edilip salnan, owadan gupbaly jaýyň işiginde saklandy. Bu jaý, bu howly hütdüjek jaýlaryň arasynda edil metjit ýaly bolup, howalanyp dur. Beýleki daça jaýjagazlary onuň ýanynda eginjiklerini gysyşyp otyr.

Milisionerler ylgaşyp gelip, maşynyň yzky gapysyny açdylar. Gurbangulyň daşyny halkalap, howlynyň törüne bakan alyp gitdiler.

Ullakan möjek iti ýat adamlary görüp, özüni öldüräýjek bolup zynjyryna bökýärdi. Gurbanguly ol itiň dowzahyň gözenegi ýaly bolup duran aýylganç agzyny, kümüşsow, ýiti dişlerini görüp eýmendi. Birdenem, onda häzir bir maý tapyp, özüni şol itiň önüne oklamak meýli döredi.

«Şular ýaly orramsylaryň önünde eli bagly bendi bolup ýörenimden-ä, şeýdenim müň paý ybaly bolardy» diýip oýlandy.

Howlynyň içi eliň aýasy ýaly arassady. Tertip bilen ekilen baglar, beton ýodajyklar, güýzüň ahyrynda açylýan gyrmyzy bägüller, agyr hoşalardan, gür ýapraklardan dynyp, eginlerini

ýazan üzüm gollary, daşy ak hasa bilen dolanan uly-uly salkymlylar, jaýyň ikinji gatyndaky owadan-owadan çarçuwalar bilen utgaşyp gidýärdi.

Kimdir biri howlynyň burçunda ullakan, semiz janlyny soýup durdy. Derisi sypyrylan läş janlynyň juda gurgundygyndan habar berýärdi. Başy gara bürenjeli aýallaryň birki sanysy tamdyryň başynda durdular. Howludaky tamdyrdan ýaňy çykan çöregiň ysy gelýärdi.

Gurbanguly gözüniň görýän zadyny, burnunyň alýan ysyny seljermäge ýetişmedi. Milisioner oglanlar ony südekekledip, howlynyň demirgazyk çüňküne alyp gitdiler.

Düýbünde hapa suw buldurap duran dörtgyraň beton çukura adamlar boýunlaryny uzadyşyp garaýardylar. Gurbanguly bolsa çukuryň gyraýygynda sakladylar.

– Şu çukury bilýänmi? – diýip, sülçi ona sowal berdi.

Gurbanguly tamdyryň başyndaky aýalyň eňreýändigini eşitdi.

– Hudaýym, ýaşıň gyrkylsyn! Balamyň başyna salan günüň seniň başyňa düşsün. Saňa atuw berilmese, bu dünýäden gözümi açyp giderin.

Gara Garaýewiçiň hem gözünde ýaş bulduraýardy Gurbangulynyň özem bozuldy. Onuň göz önüne Çarynyň daýaw, owadan didary gelip giden ýaly boldy.

– Bilemok! – diýip, ol sesini ýuwdaýjak bolup aýtdy.

– Waska! – diýip, Gara Garaýewiç jynssyz gygyrdy. Emma onuň sesine gelen bolmady. Ol başga birine gygyrdy. – Waskany getiriň!

Adamlaryň nazary tamdyryň aňyrsyndaky hütdüjek tama tarap dikildi. Kimdir biri ol jaýdan yşarat bolup galan bendäni yzyna tirkäp, çukura tarap gaýtdy. Ýakyn geldigiçe, Gurbanguly ol adamy tanady. Ol Allak agady. Ol bir wagt Gurbangulynyň obasynyň belli pälwanydy. Onuň bilinden tutup, ýykmadyk adamy galmandy. Soň welin, arak diýen ýowuz pälwandan ýykylyp, namysyny, aryny, maşgalasyny, lebzini gara ýere çalan adamdy. Indem kimdir biriniň işiginde gul bolup ýörmüş diýip gürrüňi edilýän adamdy. Gör, ol kimiň eline düşen eken!..

«Elbetde, sypmarsyň, bu haýynyň eline düşseň!» diýip, Gurbanguly howlukmaç oýlandy. Onuň üçin öz obadaşy, bir wagtky

gözleri giden belli pälwanynyň her bir hereketi gyzyklydy... Waska serhoş gözlerini gap-gara, çorly ýumrugy bilen süpürüp, patdyk-putduk ýöräp geldi-de, üýşüp duran adamlaryň golaýynda saklandy. Oňa ýol berip, öňe geçirdiler. Ol adam sal-sal eşiklerini, ösgün saçyny, kirli sakgalyny günbatardan öwüsýän sowuk ýele ykjadyp, digdenekläp durdy.

– Waska, mundan bir aý öň kimdir biri howla girjek bolupdyr. Sen şu duranlaryň arasynda şony tanarmyň?

Waska ýitireni bar ýaly bolup duranlary ýeke-ýekeden gözden geçirdi. Emma nazary hiç kimde saklanmady.

Gurbanguly bu bedibagt adamyň özüne ýiti-ýiti garady. Tasdanam «Salawmalaýkim, Allak aga!» diýipdi. Emma diýmänem gowy bolupdyr. Gara Garaýew ony dözümlü silterledi. Soň bolsa eli gandally ýigide bakan ümledi. Waskanyň gözi Gurbangula düşdi.

– Ana, şol!

Gurbanguly aljyrady.

– Allak aga, jan agam, ýalan sözleme! Alladan gork, men seniň obadaşyň! Ol özüni zor bilen süýrekläp barýan milisionerleriň badyna entiredi-de, sähel salymjyk dikeldi.

– Men edemok! – diýip, öňki-soňky güýjüni jemläp, ýas yzy bildirip duran howlynyň inini dygladyp gygyrdy. Onuň sesi kaşaň jaýyň ikinji gatyndaky eýwanyna düşüp, gaýta-gaýta ýaňlandy durdy...

* * *

Gurbanguly bu ýerde bolan günleriniň hasabyny ýitiripdi. Ol türmäniň uly kamerasynda Han aga bilen bile saklanýardy. Urulma, sögülme bilen asla-da öwrenişme mümkin däldi. Şeýle-de bolsa, Gurbangulyň teni indi ölüp barýan ýalydy. Onuň gögermedik, agyrmadyk ýeri ýokdy. Ýöne nätselerem, bu işi onuň boýnuna goýup bilenokdylar.

Gapy şakyrdap açyldy. Düşeklerini goltuklaryna gysysyp, başlary syrylan iki pyýada içeri girdi. Olaryň mysalasyny göreniňde, ýüregine pynhan gorky kürsäp urýardy. Olaryň biriniň maňlaýy sag gözünden tä dodagyna çenli çapykdy. Gözüniň aşagy ýirik bolansoň, gyp-gyzyl ýorka daşyna çykyp durdy. Özem men diýen daýaw, kellesem tap-takyr bolansoň,

gözüň ýüzünde typyp, şol eýmenç ýorka gelip saklanyberýärdi. Beýleki ýigit gap-garady. Onuňam başy syrylgady. Ýüzünde bolsa rehim-şepagatdan nam-nyşan ýokdy. Olaryň ikisem özüni şeýle arkaýyn duýýardylar. Gara pyýada bolsa nähilidir bir heňe sygyryp, düşegini naranyň üstüne oklap goýberdi. Soň naradan aýagyny sallap oturdy-da, sygyryp başlady. Gözi ýorkaly bolsa, ortara gelip elini bykynyna urup, abşarylyp, hökümlü gürledi.

– Çilim barmy?!

Gurbanguly «Herne türkmen eken öz-ä» diýip rahatlyk bilen oýlandy. Emma öňdenem içi ýanyp duran Han aga bu pyýadalaryň äsgermezçiligini göterip bilmän:

– Nas bardy, o-da gutardy! – diýip kineli gürledi.

Ol pyýada Gurbangula azym urdy.

– Sen näme, eý, kertik, agzyň ýörmelgimi?

Gurbanguly sesini çykarmady.

– Kertik diýdiňmi? – diýip, gözi şikesli nakys güldi. – Däl bolaýmasyn?!.

Olar gülüşdiler.

– Men-ä oňa «Maýýa» diýäýjek! Ol juda naşyja! – diýip, daýaw pyýada kikirdedi.

– Meniň Maýýam!

Gözi şikesli ýene-de kikirdedi.

– Eý, Maýýaňy maňa-da berermiň?

Gurbanguly bu pyýadalaryň bolşuny halamady. Şonuň üçin ol Han aganyň narasyna geçip, ondan haraý isleýän ýaly, oňa gysmyljyrap oturdy.

– Daýaw pyýada beterinden beterini tapýardy.

– Men näme, öz Maýýamy sana berip, dur-rakmy? Berjek däl. Agşam özüme gerek.

Gözi şikesli hikirdedi.

– Bolýa diý, ýogsa «gaýynatana» aýdaryn. Gör, ol Maýıçkany gujagyna alyp otyr.

Olar gülüşdiler. Han aga oturyp bilmedi.

– Hany, akyllý bolsanyzlaň-eýt! Türkmen oglanlaryna meňzänzok. Utanç dälmidir...

Yaşulynyň gatyrganmasy ol pyýadalaryn azarynada dälde. Gaýta yaşulynyň sözünü ýoknasyzlyk bilen ýaňsa alyp, gülüşýärdiler.

– Gaýynataň öwüt berýär-ow, ýuwaş!

Han aganyň gahary çyrypnyň dursa-da, ol soň sesini çykarmady.

– Maýıçkam, läläm! – diýip, olaryň hersi bir narada biri-birine garap oturyşlaryna hikişdeş ýördiler. Gurbangulyň halys awara bolan beýnisi çat açyp barýardy. Ol oturyp bilmedi.

– Eý, ýirik, sen Maýýam diýip kime diýýän?! – Gurbangulyň sesi sandyrap gitdi. Jogap bolmady.

– Maýıçkam gürleýär! Ýuwaş! Gara pyýada güldi.

– Onun ýirilesi gelipdir– diýip, gözi şikeslini az-kem gyryljak ses bilen aýtdy. Soňam gelip, sen-men ýok, Gurbangulyň ýeňsesine ýekedaban ýaly ýumrugy bilen düňderip goýberdi. Hil bir iş bitiren ýaly bolubam ýerine baryp oturdy. Beýlekem dilini saklamady.

– Maýıçkamy urma-how! Agşam bermerin-ä...

Gurbangulyň süňni galpyldap başlady. Ol sülçüden her hili nejisliklere garaşýardy. Sebäbi ol adam öz maksadyna ýetmek, öz talabyny bitirmek üçin adamy her hili masgaralamakdan çekinjek däl-di. Ýöne bu «oýun» ynsan balasy çekip-çydardan ýowuzdy. Gurbanguly bu pyýadalaryň porsy deminden nämäniň ysnyň gelýändigini duýup ugrapdy.

«Bular ýöne ýere gelýän däldirler – diýip, ol süňnüni saklap bilmän oýlandy. Hernä, bagtyndan Han aga bar. Bulardan adamçylykdan özge her zat çykar...»

Sähel salymdan soň Han agany başga bir ýere alyp gitdiler. Gurbanguly iki sany möjegiň penjesine düşen towşan kimin galdyrap galdy. Ol birden bat aldy-da, işige ylgady. Soňam demir gapyny janynda baryny edip depip başlady. Emma hiç kim ses berenokdy.

– Açyn, sülçini çagyryň! – diýip, ol bagryny paralap gygyrды. Emma netije bolmady. Içini ýakaýyn diýen ýaly, şu kameradakylardan özge, tutuş türme zym uçan ýaly imisalalykdy.

– Maýıçkam! – diýip, gara pyýada hikirdedi. Sana näme bolýar?..

– Onuň nemejigi nemedýär! – diýip, beýleki ondan beter guduraýardy. Ol isleýär. Ölüp barýar...

Gurbanguly özüniň kastyna çykylynyň magat göz ýetirdi. Ol öň

sülçini garalaýan bolsa, indi Gara Garaýewiçiň bedroý sudury onuň üstüne abanyp başlady. «Seni edişime bir seret, haýyn!» diýip, ol gaýta-gaýta sürünýärdi.

Bu türmäniň kellekeserlerini satyn almak, şolara Gurbangulyň läşini serdirmek onuň üçin eşekden palan alaňa-da ýokdugyny Gurbanguly äşgär görüp durdy. Ol muny öňem aňsa aňýandyr welin, şu, hol gün Allak aganyň keşbini görüp, guty halys gurapdy. Beýle wejeraçylygy juda naýynsap bolaýmasaň edip boljak däldi. Ol şonda Gara Garaýew diýen adamda ynsançylyk tüýüniň ýekejiginiňem galmandygyny jany bilen duýupdy.

«Goý, meni öldürseler öldüribersinler» – diýip, ol çalaja pyşyrdady. Ýöne namysymyň öňünde ikilik etmen. Bular meni urup-sögüp boýun egdirerin öýdýändirler. Başarmazlar...»

Gurbanguly özüni öldürip bilmejeklerini duýdy. Çünki Gara Garaýewe ilini içinde gezmek gerekdi. Ol öz ogluna kast eden «ýetimçäni» atuwa iberdenini tutuş ilini eşiderini isleýändir. Türmede, sud edilmän öldürilmegi, özüniň gandarynyň ujyz sypmagy hasap etjegini Gurbanguly aňyp otyrды. Ol nähakam bolsa, hakam bolsa, öz gandaryndan gan almalydy. Ony suduň üsti bilen almak bolsa, Gara Garaýewe abraýdy, mertebedi. Ol heniz işlemelidi, ösmelidi. Şu ýagdaý bolsa ona indiki ösüşleriň basgançagy bolup hemaýat etmelidi. Şol ýagdaýlary oýlanyp, Gurbanguly özüne ölümiň ýoklugyny duýdy. Şondan soň oňa güýç gelen ýaly boldy. Ol bu pyýadalar bilen hem ahyrky demine çenli söweşmegi kasam etdi. «Ýöne ýeke sekundam irkilmeli däl...» Ol özüne pent edip pyşyrdady.

Kameranyň yşygy diýseň körekdi. Onuň üstesine-de elektrik togunyň açylyp-ýapylýany koridordady. Ony daşyndan öçürip oturmalydy. Garankyda bolsa bular juda howpludy.

Birsalymdan Gurbangulyň gorkup oturan zadam boldy. Kamerany yşygy öçdi.

– Ýatar wagty boldum aý?! – diýip, olaryň biri gygyrды. Maýýam, ýer salaý-da...

Daýaw pyýada Gurbangula tarap gaýtdy. Gelibem Gurbangulyň gujaklady-da, porsy demini titredip, ony öpdі. Gurbanguly ysgynsyz ýumrugyny ol haýynyň ýüzüdir diýip salyp goýberdi. Ýöne ýumruk gyltyz geçdi.

– Eý waý, Maýýam uraýdy! – diýip, ol pyýada kilçik güldi.

– «Maýýaň urdugy, Hudaýyň berdigi» – diýipdirler-ä. Bagtyň gelipdir. Ýo-ok, bagtymyz gelipdir! – diýip, beýlekem üstüni ýetirdi. Soňra olar pyşyrdaşdylar-da, iki bolup Gurbangula tarap gaýtdylar.

Penjireden gelyän öçügsi, ýagty, daşarynyň garaňkysyndan süzülüp gelyän ýagta Gurbanguly olary görüp durdy. Olar golaý gelende, Gurbanguly ýerinden turdy.

– Oglanlar, men sizden haýyş adýan, maňa azar bermäň. – Ol özelenip ýalbarmaga başlady. – Agalar, haýyş edýän. Meni Hudaýyň urany az däl. Musurman bendeleri bolup, türkmen öwlaty bolup, siz maňa kast etmäň...

– Biz saňa gowusyny etjek, Maýiçka!

– Biz seni gowy etjek diýsen-e.

– Gowusy, özüňjikrazy bolaý. Agyrtmanjyk neme ederis! Bolmasa irim-jirim, irim-jirim!..

– Ah! – diýip, beýleki dişlerini jygyrdatdy. – Meniň Maýiçkam!..

Olar iki ýerden Gurbangula topuldylar. Gurban-guly sypmaga ýetişmedi-de, olaryň biriniň agyr ellerine pete-pet dolaşdy. Ol pyýada bolsa ýyldyrym çaltlygynda onuň elini arkasyna gasyrdy. Soň bol-sa onuň gulagyna hyjjyldawuk ses bilen pyşyrdady.

– Ýuwaş! Özüňe gowy bolar. Gaty çalt bolarys!..

Gurbanguly başyny elini arkasyna tutup duranyň ýüzüne gazap bilen urdy.

– O-ho! – Ol «oho» diýse-de, Gurbangulyň elini az-kem gowşatdy. Gurbanguly töre garşy dyzandy. Emma beýleki pyýada onuň aýaklaryndan berk ýapyşypdy. Özem, eli dagysy edil bir polat atagzy ýady bolup, sypma-ha däl, edil janyny alyp gelyärdi, Gurbanguly sähel dyzandy-da, kellesi bilen süseniniň goltugynyň arasyna girenini duýman gald. Olar ony töre bakan süýröp başladylar. Kellesine urlan bir eli bilen onuň gaňrylan elini tutup barşyna, beýleki eli bilen agzyny gapýardy.

Gurbanguly iňledi, depirjikledi. Olar bolsa ony tördäki naranyň üstüne atyp goýberdiler. Haýsydyr biri oglanyň kemerini sermedi. Beýlekisi bolsa onuň köýnegini başyna

bürejek bolýardy.

– Men birinji nemedéýin-le – diýip, gözi şikesli pyşyrdady. Beýleki sesini çykarmady. Emma onuň oglanyň kemerine daraýşy gazaplydy.

Gurbanguly urunsa-da, özüni öldüräýjek bolup çabalansa-da, olardan sypar ýaly däldi.

– Maýıçka! – diýip, onuň başujunda duran Gurbangulyň elini goýberdi-de, öz jalbaryny sypyryp başlady. Beýleki bolsa Gurbangulyň kemerini alyp, onuň jalbaryny sypyryp başlady. Gurbanguly eýmenç gorkdy. Gorkudan, eýmenmekden ýaňa janhowluna urnup durşuna: «Jan Allam, Şyblan jan, atam-babam, ýetişiň, biabraý etmäň meni!..» diýip çyňsady.

Birden Gurbangulyň elem-aýagam boşady. Ol janhowluna, ýatan ýerinden aýagyny galdyrdy-da, agyr köwşi bilen balagyny sypyryp duranyň ýüzüne jalkyldadyp depdi.

– Eý, waý! – diýip, aýaguçdaky pyýada diňarkan gaýtdy-da, nämedir bir zada düňküldäp degdi. Ýerinden turmaga sähel maý bolan Gurbanguly pursaty elden bermän, arslan bolup atylyp, başujunda duran pyýada topuldy. Ol pyýada ýalaňaçdy. Şeýle-de bolsa, ol bar güýji bilen oglanyň elini gaňyrýardy. Gurbangulyň açyk penjesi ol pyýadanyň kükreginden, soň bolsa garnynyň ýüzünden typdy-da, satanynyň arasyna geldi, Birdenem onuň ýumurtgalary oglanyň penjesine ildi.

– Wah, goýber, y-ym-m-m! Ym-y-y-ym! Goý-ý-be-er!.. – Ýalaňaç pyýada iňläp, beýleki eli bilen ony urup başlady. Emma urgy kem-kemden gowşaşýardy. Gurbangulyň ähli gahary, ýigrenji, jebri-jepasy penjesine ýygnanypdy. Ol häzir öljekdi welin, penjesini açjak däldi. Ol penjesini açsa özüne eýgiligiň ýokdugyny duýup durdy.

Ýalaňaç pyýada aşak çökdi.

– Goý-ber! – Onuň sesi ysgynsyz çykdy. Gurbanguly goýbermedi. Ýöne ol beýleki pyýadadan hem az gorkanokdy. Emma, nämüçindir, ol pyýada ýerinden galanokdy.

Birden yşyk ýandy. Gapy şakyrdap açyldy. Gurbanguly dine şonda dyrnaklarynyň aýasyna geçip gidendigini duýup galdy.

Içeri iki sany milisioner girdi. Olaram bu ýalanaç adamlaryň bolup ýatyşlaryny görüp, doňup galdylar. Gurbanguly jalbarynyň

kemerini berkidip-berkitmän, işige bakan ylgady.

– Butnama!

Girenleriň biri jynssyz gygyrды.

– Bu näme boldugy?

Gözi şikesli çyranyň ýagtyssyna aýalyňky ýaly ap-ak endamyny bulduradyp, bir eli bilen ýüzüni ýapyp, bir eli bilenem satanynyň arasyny tutup çugutdyryp otyrды. Beýlekisi bolsa maňlaýyny iki eli bilen tutup, dyzyna tirsegini diräp, aýbogdaşyny gurup otyrды. Olaryň eşikleri bolsa kameranyň içinde pytrap, gözgyny bolup ýatyrды.

– Bu nämäniň bitertipligi?!

Hiç kimden ses çykmady.

– Sapargulyýew, soraga! Bu habary aýdan ses Gurbangulynyň gulagyna perişdäniň owazy bolup eşidildi. Ol yzyna-da garaman açyk işige bakan düwdenekledi.

24.

Gijäniň bir mahaly ony ýene-de oýardylar.

– Soraga!

«Eý, Alla! Sen meni beýdip harlar ýaly, men saňa näme ýamanlyk etdim? Ýa meni al, ýa-da «Ýa ölsün öküz, ýa gopsun käşir» diý-de, haýsam bolsa bir tarapa agdaryp dyn. Men irdim oňa sygynmakdan. Seniň başyňa salan muşakgatlaryňdanam irdim...»

Onuň «Içi ýanan taňrysyna gargar» etmegi ýöne ýere dälди. Onuň dadyny ne bendesi, ne taňrısı eşidýärdi.

Ol soragdan halys bizar bolupды. Dogry, indi ony känbir urup, horlap duranokdylar. Ýöne henizem şol bir zady telim dürli äheň bilen, telim dürli öwrüm bilen soraýardylar. Häli sülçi ony ýene çagyrdy.

– Seniň işiň derňewini gutarýarys, Sapargulyýew. Derňew, barlaglar eden jezaň jenaýatyň agramyny kesgitleди. Sen indi Türkmenistan Jenaýat kodeksiniň 106-njy maddasynyň üçünji bölümi boýunça gutarnykly aýyplanýan. Olam aýratyn zalymlyk bilen kast edip adam öldüreni üçin on baş ýyldan atuw jezasyny bermeli diýýän madda. Sen indi boýun alsaňam-almasaňam atuw jezasyna höküm edilmeli. Ýöne bir edýän zadyň, işi yza çekýäň.

Düşün, sen meniň ýagdaýyma-da düşün, sen menem köýdürýäň. Kakbudto, men işi oňarman, bu gün-erte eden bolup ýören ýaly görülyän. Şonuň üçin, işi oňaraňok diýip, ony meniň elimden alyp, başga birine berjek bolýarlar. Düşünýänmi, seniň garşydaşyň mafiýa, milisiýa, onsoň sen olar bilen oýun etme. Olar seni, barybir, diri galdyrmazlar. Olar menem, naçalniklerem goýanoklar. Saňa indi ýalançyda diri gezme ýok. Eşitdiňmi, erkeklerçe boýun al. Meniňem çagalarym bar, menem saňa çynymy aýdýan. Seniň üçin meniňem ýanasym gelenok.

Gurbanguly başyny galdyrdy.

– Men näme etmeli?

Sülçi janlandy.

– Ine, men tekstini taýýarladym. Sen goluny çek. Sypara ýerin ýok. Ähli logika, deliller, şaýatlar seniň edeniňi subut edip dur. Sen bolsa gaýra tesýäň. Ne meni horla, ne-de özüňi. «Hawa, men etdim. Ýalňyşypdyryn» – diýde otur. Seniň näme aýtmalydygyňy özüm öwredeýin. Seni atuwa berdirmejek bolup elimizden geleni edeli. Eger sen boýun alsaň, biz seni gorap, halas edip bilýäs, düşüňýänmi? Eger boýun almasaň bolsa, sen bar sistemada garşylyk döredýäň. Onsoň seni halas edip bolanok...

– Men edemok!

– Onda kim etdi? Eliň yzy galan bolsa, köýnek seniňki bolsa, şaýatlar seni tanap, «şol etdi» diýip dursa, nädip boýun gaçyryp biljek? Ýene-de aýdýan, wersiýa, logika, bary gelip saňa direlýär. Ondan başga-da bizem çöregi agzymyzdan iýýäs-ä. Ýürek duýup dur-a. Biz bir günüň, ýa bir ýylyn sülçüsi däl-ä Boýun al, özüm kömek edeýin. Kömek etmesem, ýüzüme tüýküräý. Soňam, gurultaý gelýär, SSSR-iň döredilmeginiň elli ýyllygy gelýär. Iki sany amnistiýa bar öňüňde. Otursaň iküç ýyl oturarsyň. Ýöne çaltrak sud etdirmeli. Sud gijä galsa, amnistiýa düşeňok. Men baryny hasapladym. Düşün!..

– Men oýlanaýyn! Ýöne tekstini okap göreýin!..

Ony bir adamlyk kamera saldylar. Şol ýerde ol teksti okap gördi. Onda Gara Garaýewiň öz aýaly bilen gezenine gahar edip, şeýle hem ýalňyşyp, duýgularyna bäs gelip bilmän, aýalynyň elinden alnanyňa namys edip, kakasyna gahar edip Garaýew

Çaryny kellesine palta bilen urup öldürendigi, ony öz daçalaryndaky hapa akýan çukuryň çoýun gapagyny galdyryp, içine taşlandygy boýun alynýardy. Soňam ýaş bolany üçin ýalňyşandygy gaýta-gaýta tekrarlanýardy. Kast etmek işi detallaýyn beýan edilýärdi. Köýnegini nädip onuň boýnuna bürändigigi, daça nähili gelendigigi, soň ondan nädip çykandygy aýdylýardy...

Ol «garalawjy, boýun alyjy» ýazgyny okap, ýene-de ynjalykdan düşdi. Kellesine her hili pikirler sürlenişip, edil bir serçe sürüsiniň harmana eňşi ýaly eňýärdi. Şol «harmany» goramaga Gurbangulynyň gurbaty ýokdy.

«Barybir, meni goýmazlar. Bu boluşda meni bu zyndandan çykarmajaklary belli. Şonuň üçin men etmesem, «etdim» diýäýsem nähili bolarka?»

Gurbangulynyň ýüregine dagly howsala düşdi.

«Şony men öldüren bolaýmaýyn?!» Ol bu pikirinden eýmendi. Emma bu pikir beýleki «serçe sürüsini» duw-dagyn edip, maslyga gonan çaykel ýaly bolup, şol «harmanyň» üstüne münüp hekgerdi. «Men öldüren bolaýmaýyn?!.»

Ol Çary Garaýew «öldürildi» diýlen gijesinde nirede bolanyny ýadyna saldy. Şol gije öz öýünde «apy-tupan» turup, Gara Garaýew bilen Patmany «aýşy-eşretiniň» üstünde tutan gijesi bolmalydy. Ol öýe gelşini, Patmanyň üstüne gygyryp, onuň sesini magnitofona ýazyşyny, Gara Garaýewiň satanynyň ara syna depip, aýalyny öýden kowşuny ýadyna saldy.

Birdenem prokuroryň: «Adam şeýle kyn ýagdaýa düşseňde, gahar gazaba gözüni bagladyp, özüni bilmänem biler. Özi işläp ýören ýaly, ýa uklap ýatan ýaly, emma her hili zalymlyk edip bilýär...» diýeni ýadyna düşdi.

Gurbanguly şol gije, göwnüne bolmasa, bir ýere gaýdan ýaly, üsti-başy garagan bolup gelşi ýadyna düşen ýaly boldy. Dogrusy, ol şol maşynly gidilende Gara Garaýewiçiň daçasyny ilkinji sapar görýän ýalydy. Emma, göwnüne bolmasa, ol bu ýerde önem bir sapar bolan ýaly duýgyny başyndan geçiripdi. Öz ýanyndan kaşaň jaýyň içini göz önüne getirdi. Häzir şol jaýyň içinde nähili mebeliň bardygyny hem aýdyp biläýjek ýaly boldy durdy.

«Bu duýgy mende nireden peýda boldy diýsen-e?! Şol oglany men öldüren bolaýmaýyn? Meň gaty gaharym gelip gysardym. Emma şonda çykyp gidip, etjegimi edip, soň öwrülip gelip ýatan bolaýmaýyn?! Turanymda elim gandy ahyryn. Baryp elimi ýuwdum-a. Men...»

Telim-telim tekrarlamalar, düşündirişler, detallaýyn gaýtalamalar, garşylyklar, şol garşylyklara garşylyklaýyn deliller onuň diňe bir pikirine ornaman, ganyna hem ornap başlana meňzeýärdi. Şol ölüm indi onuň ömrüniň bir parçasyny bolup beýnisine ornapdy. Şonuň üçin indi ona garşylyk görkezenden, boýun gaçyrandan, «men etdim» diýmek ýeňil ýaly bolup göründi. Indi onuň özem eger: «Şony sen etmänsin» diýselerem, «ýok, men etdim» diýip jedel edip, nähili edenini şeýle bir inçe detallar bilen, duýgulara ýugrup subut edip biljek ýaly göründi. Ol şol işi özüniň edenine ynanyp barýardy.

«Barybir, meni goýmazlar, ondan saýy, goý, döwletiň öz Kanuny esasynda atsynlar. Men beýdip, kim üçin jepa çekýän! Näme, yzynda aglap galjagym barmy? Iň bärkisi, şu ýerden çykaýanymda-da «wah, çykaýdyňmy?» diýip begenjeg-ä däl, iň bärkisi, baryp giräýer ýaly sümelgämem ýog-a. Atuw bermän, pylança ýyl beräýenlerinde hem şonça ýyl öý, iş diýib-ä azara galmaly bolmaz. Häzir meniň ne öýüm, ne işim, ne maşgalam bar. Özümçe bar ýoklara «agam» diýip indiden beýläg-ä ýalbarmaly bolmaryn. Näme, adam öldürmeýän barmy? Namysyma degdi, öldürdim. O dünýäde-de, şu dünýäde-de meniňki hakdyr. «Aýalyna göz gyzdyrypdyr» olam ogluny öldüripdir-e» diýerler. Namysyny depeletmändir, aryny alypdyr-a diýerler. Namysymy basgylasalar, ýene öldürerin...»

Ol birhili ýeňläp barýanyny duýdy. Indi telim aý bäre kellesinde berç alyp duran buzlar eräp giden ýaly boldy. Şondan soň türmä düşeli bäre ilkinji sapar süýji uklady.

...Gurbanguly lummurdap akyp ýatan boz bulagyň gyrasynda, gülçeçegiň arasynda oturan owadan gyzy görüp daýandy. Ol gyz mähribanlyk bilen ýylgyryp goýberdi.

– Nämä dursun? Gel!

Gurbanguly ony tanamady. Ýöne görüp ýören bir eziz ynsanyna

meňzetdi.

– Men howlugýan! – Gurbanguly gidesi gelmese-de, bu owadan gyzyň ýüzüne aňkarylyp durmazlyk üçin bahana arady. Işim bar... Ol gyzyň meňzi sargaran ýaly boldy.

– Sen meni çagyrdyň ahyryn. Men saňa didarymy görkezmek üçin geldim.

Gurbanguly geň galyp onuň ýüzüne garady.

– Sen kim?

– Men Hudaý!

– Näm-me?!

– Hawa!

Gurbanguly ilki bir ynamsyzlyk bilen garanam bolsa, soň ol gyzyň Hudaýlygyna ynandy. «Beý, Hudaý şeýle kiçijikmikä? Özem bu gyz-la. Men-ä Hudaý bir äpet pälwan ýalydyr öýder ýörerdim» diýip oýlandy.

– Hawa! – diýip, Hudaý onuň pikirini okap oturyşyna özbaşyna diýen ýaly gürlledi. – Men bir wagt ägirttdim. Juda ägirttdim. Öz güýjüme bäs gelip bilmän, Ynsany dörettdim. Ine, bu gün bolsa Ynsan meni öz derejesine çenli kiçeltdi. Ine, meniň indi bolup oturyşym. Bu illeriň içinde meni dilinde doga edýän sendiň. Indi senem-ä meniň Hudaýlygyma ynanmajak bolup dursuň...

Gurbanguly Hudaýyň menziniň barha sargaryandygyny aňdy. Onuň haly harapdy.

– Eý, Allam, seniň halyň harap-la, saňa näme bolýar?

– Men indi niçe ýyllar bäri aç. Meniň bedenide deramat galmady.

Gurbanguly jübüsinden bir bölek ors nan çykardy.

– Eý eziz Allam, alyň, garbanyň. Bolmasa, ýörüň, men seni Göki mollalara äkideýin. Sen şolaryň halal saçagyna el ursañ, gurbatyňa geläýersiň...

Hudaý gaýgyly gözlerini balkyldatdy.

– Ýok, eziz bendäm. Men Ynsan balasynyň yrsgyndan binesipdirin. Meniň höregim Ynsanyň säher döken dury gözýaşydyr. Indi adamlar säher turup gözýaş dökmelerini goýdular. Olaryň gözýaşy dem-demden, gün-günden, ýyl-ýyldan bulançaklandy. Ol gözýaşlar ah bilen armandan doly. Olar meniň bedenim-de besse-besse baş bolup dömýär. Şonuň üçin-de men

gün-günden, dem-demden sargaryp baryan...

Gurbanguly gulagynyň eşidýän owazyna ynanmajak boldy. Onuň alnynda Allatagalanyň özi zeýrenip otyr ahyryn. «Hudaýy şeýdip zeýrenip otursa, bendesi nätsin ahyryn...»

– Hak aýdýaň! – diýip, Hudaý pyşyrdady. Men öz bendelerimi götere-götere öz deňime ýetirdim. Olar bolsa meni peselde-peselde, öz deňlerine ýetirdiler. Indi biz deňleşdik. Indi olaryň her haýsy özüne hudaý. Men bolsam bende bolup galdym. Şonuň üçin indi meniň olara delalatym degenok.

– Ýok! – diýip, Gurbanguly ýüregi ýarylan ýaly bolup haka ýapyşdy. – Siz beý diýmäň. Ynsan balasy Hudaýsyz oňup bilmez.. Adamlar indi saňa beýle kast etmezler. Bu bir ýalňyşlykdyr, jan Allam!..

– Men ynsan balasynyň ýene-de maňa dolanjagyny bilýän. Ýöne, soň giç bolar. Olar meni bir ýitirseler, hiç haçan tapmazlar.. Olaryň didesinden toba etmäniň, umydyň imana deň dury bulagy çogmasa meniň halym harap. Iň bärkisi, senem indi puşman etmäni, toba etmäni goýduň-a. Seniň yşk oduna lowlap-ýanyp, gözleriňden akdyran päkize gözýaşlaryň çeşmesi indi guradymy? Sen indi meni unutdyňmy?

– Ýok, men seni unutmaryn. Men ynsan öwladyna seniň sargydyňy ýetirerin, eziz Allam!

– Omyň enşalla! Eziz bendäm, sen meni unutma unutma, unutma!.. Gurbangulyňy oýaryp, «soraga» diýip alyp baryarkalar hem öz gören düýşüniň täsirinden çykyp bilenokdy. Ýöne düýşündäki şeýle şirin owazyň: «Mert bol, boýun alma, boýun alma, boýun alma! Az galdy gaýrat et!» diýip pyşyrdaýşyny eşitdi.

Gurbangulyňy biline kuwwat gelen ýaly boldy. Sülçiniň rehim-şepagatsyz ýüzem indi oňa beýle gorkunç dälidi.

– Gel, otur! – diýip, sülçi diplomatyndan kagyzlaryny çykaryşdyryp ugrady – Bary üste-üstüne. Aýalym keselhana düşüdi, malyşym ýaranok. Öýde-de çagalar idegsiz. Menem bu ýerde gijäniň bir mahalyna çenli entäp ýörün. Prokuroram halys, nadaýel etdi. Aý, niçego, indi az galdy...

Maşgalanyň, öýüň gürrüňi Gurbangulyňy gulagyna hoş ýakyp gitdi. Ol öz öýüni, indi öňki bolup galan «öýüni», rahat durmuşyny, täze öýlenen wagtlary Patmanyň hoşamaýlygyny göz

öňüne getirdi. Ol indi ol süýji günlere hiç wagt ýetmejegini duýdy. Häzir şol hata goluny goýaýsa, bu ýalançydan hem elini ýuwjagyny duýdy. Emma uzak oýlanmak oňa häzirem nesip etmedi.

– Hany, oýlandyňmy? Gol çekýäňmi?

Gurbanguly sülçiniň göni görejine garady.

– Ýok, men gol çekjek däl...

Sülçi elindäki kagyzy kasty bar ýaly edip, stoluň üstüne zyňyp goýberdi. Yzyndanam erbet sögündi.

– Boýun aljak däl-dä?!

– Ýok.

Sülçi gazaply nazaryny alnynda oturanyň içinden geçiräýjek bolup haýbat atdy.

– Onda özüňden gör.

Ol stoluň üstündäki telefonyň trubkasyny galdyrdy. «Geliberiň!» Salym geçmän içeri iki sany daýanykly pyýada girdi. Gurbanguly olaryň birini prokuror sorag edende, beýlekisiniem daça gidilende görüpdü.

– Başlaň!

– Näçesini?

– Poka, birini!

Olar gelip, Gurbangulyňnyň ýanynda oturan ýaly etdiler-de, hersi onuň bir elinden tutdy. Soňam ellerini gazap bilen gasyrdylar-da, çep goluny çyzgap başladylar. Täşliýew diplomatyny dörüşdirip, olaryň has güýçlüsine nämedir bir zat berdi, Gurbaýaguly ony görüp bilmedi. Çyranyň ýagtysyna ýalpyldap giden zada skalpeldir öýtdi.

– Neme etjek bolýaňyz, goýberiň?!

Olaryň has daýawy onuň elini gazap bilen gaňyrdy-da, satanyňnyň arasyndan geçirip, ýene özüne dartdy.

– Waý! – Gurbangulyňnyň tirsegininiň iç ýüzi harçyldap gitdi. Soň bolsa ýiti agyry damarlarynyň içi bilen gaýdyp, kellesine urdy.

Ol esasy damaryny kesendirler öýtdi. Elini goýberenlerinde bolsa, iňňäniň yzynyň ganjaryp duranyny gördi. Özüne näme sanjylanyny, munuň näme maksat bilen edilenini aňsyryp ýetişmänkä beýnisine uran agyry sop-sowuk akym bolup süňňüni gagşatdy. Oňa çenli ony bir gyrada tozan basyp ýatan

kušetkanyň üstüne taşlap goýberdiler.

Gurbanguly iňledi. Sowuk agyry onuň ganyny doňduryp barýardy. Ýüregi tarkyldap urup başlady. Ol düýrükdi. Häzir ol girmege ýyly deşik tapsa, özüni oklajakdy. Emma gymyldap bilmedi. Sähel salymdan bolsa süňňi ýylap başlady. Agyram, sowugam aýryldy. Indi onuň özüniň gymyldasy gelenokdy.

Birdenem ol özüniň uçup ýörenini gördi. Aşgabat gül-gunça açyp otyr. Han-a, onuň student ýoldaşlary. Han-a-da, Patma!..

– Bibi! – diýip, ol begençli pysyrdady. Patma Bibiniň keşbine girdi-de, ýylgyrды duruberdi.

– Aý, oglan, sen nirede gezip ýörsüň? Men seni gözläp, älem-jahanda sökmedik ýerim galmad-a!..

– Ine, men!

Ol gözlerini Bibiniň didaryndan aýryp bilmän galдыrap dur.

– Bibi, Bibi jan, sen bu ýerlerde näme edip ýör-süň? Haçan gaýdýaň?

Bibi sülmüräp ýylgyrды.

– Indi seni tapdym, gitjek ýerim yok!

– Sen indi meniňkimi?

– Dagy kimiňki bolaýyn? Bu oglanyň aýdýan zadyny!..

Ol Bibini garsa gujaklajak boldy-da, nirädir bir ýere güpürdäp gitdi.

– Boldy, indi başlaberiň! – Bu ses onuň gulagyna kerweniň janynyň düňňürdisi ýaly bolup eşidildi.

– Nämä başlamaly?! Bibi! Nämä başlamaly?! – Ony galдыrdylar.

Ol gözünü açanda süýji dumanyň içinde sülçiniň hem-de ýene iki adamyň gaýyp ýörenini gördi. Emma Bibini görmedi.

– Hany Bibi?

– Häzir, birki minutdan gelýär. Daşarda garaşyp dur. – Sülçi gyssandy. – Gurban, Bibem senden haýyş edýär, sen boýun alýaň gerek?!

Gurbanguly süňňündäki süýji ýeňilligiň badyna yrandy.

– Boýun alýan!

– Gol çekýäňmi?

– Gol çekýän!

Sülçi elindäki kagyzy onuň burnunyň astyna gysdyrды.

– Ine, şu ýere gol çek!

Gurbanguly görkezilen ýere goluny goýdy. Sülçi diplomatyndan kiçijik diktofon çykardy. Ony gyssanmaç stolun üstünde goýdy. Soň onuň düwmesini basdy. Parahat gürläp başlady.

– Sapargulyýew, sen özüňe bildirilen günäni boýun alýaňmy?

– Alýan!

– Indi gyssanmas-da gürrüň beriň, bu nähili ýagdaýda boldy?

Gurbanguly häli aýtmaly däl diýip özüne söz beren, ýöne oýlanyp-ölçerip goýan pikirleriniň urusyny açdy.

– Gara Garaýew garyndaşym. Ol meni aýalym bilen öýüne göçürip getirdi.

– Soňra?

– Soňra aýalyma azar berip, ony gorkuzyp, onuň bilen gezip başlady. Namysyma degdi. Namysyma degseler, dädem gabyrdan çykyp gelse-de çydajak däl. Men aýalymy onuň bilen tutdum.

– Hawa, soň?

– Soň aýalym bilen aýrylyşdym. Emma namys ody içimden çykmady. Soň ony öldürjek boldum. Bolmady, tutup bilmedim. Soň daçasyna gitdim, tutaryn öýdüp. Gapydaky paltany alyp, ikinji etaža çykdim. Özi ýok eken. Ogly Garaýew Çary ýatan eken. Onuň kellesine palta bilen berdim-de, gan hala damasyn diýip, kellesini köýnegim bilen pugta daňdym.

– Ýüpi nireden aldyň?

– Şol ýerden tapdym.

– Soň?..

– Soň äkidip, hapa guýulýan çukuryň çoyun gapagyny aýryp, meýdi şoňa taşladym.

Täşliýew bu adamyň ýazyp beren tekstinden çykman gürleýşindenrazy boldy. Ýöne onuň bu soragy has berkidesi geldi.

– Sapargulyýew, sen bu işde başga kimi garalap biljek?

– Diňe özümi!

– Seni gören, saňa kömek eden, ýa bolmasa «beýtme» diýen bolmadymy?

– Bolmady.

– Sapargulyýew, seniň bilen sorag gutardy. Sülçi diktofonyň düwmesini dabara bilen basdy.

Gurbanguly soragyň çaltrak gutararyna sabyrlylyk bilen garaşýardy. Çünki häzir onuň irkilesi, ýaňy bolup geçen

üýtgeşik pursaty gaýtadan göresi gelýärdi. Bibiniň garaşyp duran didaryna gaýtadan gowşasy gelýärdi.

Ol milisionerleriň öňüne düşüp barsa-da, göwni ganat gerip, uçup ýören ýalydy. Ol ýerine geçip, guş, ýaly uklady.

Ony daňdan Han aga oýardy.

– Tur-aýt, hany, hoşlaşaly!

Gurbangulyň ýerinden galasy gelenokdy. Ol oýandy-da, ýene beýlesine öwrülip ýatdy. Emma gözüne uky geler ýaly däldi.

– Han aga! – diýip, ol ýuwaşja gürlledi. – Näme diýdiň?

Han aga begençli gürlledi.

– Men-ä nesip bolsa, goýberäýjekler gürrüňi bar. Ýöne bularda messep barmy? Milise bilen biziň direktorymyza günüň galmasyn. Gurbanguly agyrydan ýaňa şatylap duran kellesini iki eli bilen tutup, onuň narasyna geçdi.

– Agam, bagtym ýatdy.

– Näme, boýun aldyňmy?

Gurbanguly gyzyň wawwa bolup duran elini görkezdi.

– Nämedir bir zat sançdylar. Ýöne samrap otyryn. – Ol eňredi.

– Gurbanyň bolaýyn, Alla jan, sadagaň bolaýyn Şyblan baba jan, eziz şehitler, meni şu beladan dep ediň! Adyňyza döneýin, yetişin...

– Hany, goý! – diýip, Han aga dözmän, Gurbangulyň başyny galdyrdy. – Sen beýdip, loly heleý ýaly iriňli iňläp oturma. Gel, oýlanaly, kimiň bar?

– Haýsy hossaryň bar, degerliräk?..

Gurbanguly çatlap barýan başyny iki dyzynyň arasyna salyp, elenip oturyşyna:

– Hossar ýokdur, agam! – diýdi.

– Ýerden ýeke çykanmy?

– Hawa!

Hakykatdan hem ol bu dara-direde-hä däl, uzak gün oýlananda-da degerli hossar tapyp biljek däldi. Eýsem, ile gürrüň bolup, munça ýyl görüşmedik agasyna «Men türmededirin, halas etsiň» diýip habar ýollasynmy? Ýa Patmadan, Anýadan delalat islesinmi? Ýa kölegesinden gorkup ýören redaktoryndan kömek hantama bolsunmy?

– Degerli hossarym bolan bolsa, meni şeýdermidiler?

– Beý-be! – Ýaşuly ýigidiň alaçsyzlygyna gynandy. – Etmedik zadyňa «men etdim» diýip oturyberdiňmi?

– Alaç galmady.

Ýaşulyny başyny ýaýkady.

– Gara bagtymy özüm ýatyrđym diýsen-e. – Ol bir salym oýa batyp oturdy-da, başga hörpden gopdy.

– Aý, hawa-da, alaçsyz bolsaň, başga näme edersiň?!

– Itiň alaçsyz bolmasyn. Bular sen boýun almanyňda-da janyňy jähenneme iberip biljek. Men öň şeýle diýseler, gaty bir ynanyň baramokdym. Öz başyma düşdi, beter eken, beter...

Gurbangulyň kellesi açylyşyp başlady. Ol birden ýerinden turdy.

– Han aga, şäherde Gastello diýen köçäni taparmyň? Jygyldygyň köçesi!

Ýaşuly onuň ýüzüne garady.

– Nesip bolsa, şu ýerden bir salymy saýlap bilsem, Meskewäňň Gastelle köçesinem taparyň, saňa gerek bolsa...

Gurbanguly ýuwdundy.

Şol köçäniň jygyldyga direýän ýerinden gündogarlygyna gara!

– Garadym.

– Üç sany jaý bardyr.

– Aýdyber, şol ýerde Göki molla diýip sylaýan adamymam oturýar...

Gurbanguly ýaşulyny gujaklady.

– Sag bol, agam! Şol Göki molla meniň ýagdaýymy aýt. Pelek işidir. Meni atyp goýberseler, olam eşitse: «Ol-a bir haramzada eken» diýmesin. Men onuň saçagynyň başynda iniharamam oturan dälđirin. Lebzimem öň nähili bolsa, häzirem şonuň ýalydyr. Meniň beýle haýynlyga elim barmaz. – Gurbanguly diýjek zadyny diýip bilmän eňredi. – Meni ýamanlykda ýatlamasyn. Iki dünýämrazydyr ondan...

Han aga ony saklady.

– Bor, oglum, görýäň-ä, menem bir biçäre. Direktorymyz Çaryýew meni öňem bir halap baranokdy. Seniň makalaň gazetde çykandan soň, meni din duşmany saýdy.

– Sowhozdan gümüşni çek! Ýogsa, ataňy-babaňy gözünüň öňünde oda köýdürerin diýdi. Aýdanyndan hem beter etdi, gurrumsak.

Skladymy otladylar. Döwletiniň nijeme zady, iliniň nijeme yrsgaly harama çykdy. Aý, gurrumsak, seniň näme kastyň bolsa mana et. Il-günüň yrsgy bilen näme işiň bar seniň?! Meni getirip bári dykdylar. Meniň näme günem bar diýsen-e?! Men ol gün Aşgabada, biriniň belli gününe gidipdim. Ýanypdyr, sönüpdir, habarym ýok. Ýekşenbe günü agşamsy eşidip galdym. Meniň bolsa anna günü gaýdyşym...

Ýaşuly gaharly nazaryny kameranyň penjiresine dikdi. Soň, birhaýukdan gussaly pyşyrdady.

– Mert bol-da, inim. Men başga neme diýeýin. Mert bol, ärler-pirleri çagyryber. Belki, Hudaý...

Şondan köp wagt geçmänkä Gurbangulyny başga türmä geçirdiler. Özünem ýeke adamlyk kamera saldylar. Romanlar